יבמות סד
sinai.org.il

משנה
היה נשוי 10 שנים
ולא נולדו ילדים
צריך לגרשה ולשאת אחרת

- **בימינו**
  - **הגמרא**
    כיון שתוחלת החיים קצרה יותר
    צריך להחמיר יותר
    - רבה - רב נחמן
      3 שנים
      - 3 ראשי שנה
    - הברייתא:
      רואים **שישיבת חו"ל**
      לא נחשבת
      - כלומר אם יש **סיבה**
        שבה ניתן לתלות את העקרות
        כמו אם היו חבושים בבית האסורים/מחלה
        אז הזמן הזה לא נספר
  - ❌ **אך דוחה הגמרא**
    לא מחמירים יותר
    - שהרי תוחלת החיים התקצרה
      הרבה לפני ימי המשנה
      (מימי דוד
      ימי שנותינו בהם שבעים שנה
      (תהלים צ))
      ובכ"ז המשנה אמרה 10 שנים
  - **ואדרבה**
    המפרשים אומרים שבימינו
    לא כופים אפילו על 10 שנים
- **הברייתא מוסיפה**
  שני דברים
  - **צריך לתת כתובתה**
    "שמא לא זכה להיבנות"
    כי אולי זה אשמתו
  - **רמז לדבר**
    מאברהם אבינו
    "וַתִּקַּח שָׂרַי אֵשֶׁת-אַבְרָם אֶת-הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחָתָהּ מִקֵּץ עֶשֶׂר שָׁנִים לְשֶׁבֶת אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ לוֹ לְאִשָּׁה"
    (בראשית טז, ג)
    - הערות על המקור
      - **רבא**
        לפי זה
        למה לא לומדים **מיצחק**
        שאפשר גם **20 שנה?**
        - "וַיְהִי יִצְחָק בֶּן-אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת-רִבְקָה... וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ ה' וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ... וְיִצְחָק בֶּן-שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם
          (בראשית כה, כ-כו)
      - הברייתא:
        רואים **שישיבת חו"ל**
        לא נחשבת
        - כלומר אם יש **סיבה**
          שבה ניתן לתלות את העקרות
          כמו אם היו חבושים בבית האסורים/מחלה
          אז הזמן הזה לא נספר
- **על עקרותם של האבות**
  - **דרשות ר' יצחק**
    - מניין שגם יצחק היה עקר?
      "וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ ה' וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ"
      - **לנכח**
        (במקום על)
        משמע ששניהם התפללו
        כל אחד על העקרות של השני
        - אז למה כתוב
          " וַיֶּעְתַּר לוֹ"
          ולא להם?
          - כי תפילת צדיק בן צדיק טובה יותר
            וה' נענה (בעיקר) בזכות התפילה שלו
            (גם על עקרותה וגם על עקרותו)
    - למה היו האבות עקרים?
      כי **ה' מתאווה לתפילתם**
    - **"ויעתר"**
      מלשון עתר
      שהתפילה שלהם
      מהפכת מידות הקב"ה
      מרוגז לרחמים
      כמו קלשון שמהפך את התבואה
  - מה היתה הבעיה הרפואית?
    - **ר' אמי**
      אברהם ושרה היו טומטומים
      - טומטום שנפתח
        וכעת ידוע אם הוא זכר או נקבה
        עדיין לא יכול להוליד
        - **מקור**
          " הַבִּיטוּ אֶל-צוּר חֻצַּבְתֶּם וְאֶל-מַקֶּבֶת בּוֹר נֻקַּרְתֶּם... הַבִּיטוּ אֶל-אַבְרָהָם אֲבִיכֶם וְאֶל-שָׂרָה...
          (ישעיהו נא, א-ב)
    - **ר"נ**
      רבה בר אבוה
      איילונית
      - **מקור**
        " וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלָד"
        (בראשית יא)
        אין לה כלל בית ולד
        (רחם)!

- **משנה**
  - **מצד אחד**
    ראינו בברייתא
    שמקבלת כתובתה
    "שמא לא זכה להיבנות ממנה"
    כלומר **אולי זה אשמתו**
    - **שואלת הגמרא**
      והרי אולי זה אשמתה
      (המוציא מחברו עליו הראיה)?
      - **תשובה**
        סביר יותר שזה אשמתו
        כי הוא מצווה והיא לא
        ולכן הצער שלו גדול יותר
        וסביר יותר שזה בא כעונש אליו
  - **מצד שני**
    אחרי שמגרשה **הוא נושא אחרת**
    כי אולי זה בכ"ז אשמתה
    - ושואלים
      למה ר' אבא בר זבידא
      לא נשא עוד אישה
      (אמר שאם לא זכה לילדים מהראשונים,
      לא יזכה מהשנייה)
      - **תשובה**
        שם ר' אבא
        ידע שהוא עקר
        - הוא התעקר מכך
          שהתאפק מלצאת לשירותים
          בשיעורים של רב הונא
          וכן קרה לעוד אמוראים רבים בשיעורים אלו!
          (ויש מפרשים שהיו שקועים
          בשיעור ולא שמו לב שנזקקו)
  - **מצד שלישי**
    היא מותרת להינשא פעם שנייה
    כי כאמור
    אולי זה אשמתו
    - **אבל משמע**
      אם קרה פעם שנייה
      אסורה להינשא פעם שלישית
      כי אחרי פעמיים יש חזקה
      - **וזה תלוי במחלוקת**
        מתי יש חזקה
        (לגבי תינוקות שמתים מחמת מילה)
        - **רבי**
          אחרי פעמיים
        - **רשב"ג**
          אחרי שלוש
  - אשמת מי זה?
    לא יודעים,
    ולכן -

- **משנה**
  - כאמור, בברייתא א:
    רבי - פעמיים
    רשב"ג - שלוש
    - הרי בברייתא ב הדעות הפוכות?
      - **תשובה**
        דעותיהם התחלפו
        עם השנים
        ובברייתא א היא האחרונה
        והנכונה
        - **ראיות מרי"ח**
          (שחי בסוף ימי רשב"ג
          וההנחה שפסק על פיו)
          - **אמר ר' חייא-רי"ח**
            שאלו את רשב"ג **אחרי 3 מיתות**
            (של 3 אחיות) ואמר לא למול
            - **דחייה**
              אולי במקרה שאלו אחרי 3
              אך באמת אחרי 2 עושה חזקה
              - ואם כן מה החידוש בסיפור?
                החידוש שאחיות מצטרפות לחזקה
          - **רי"צ בר יוסף**
            אימא שאלה את ר"ח
            במעון על התינוק ה3 שלה
            ואמר למול
            (ביו"כ בשבת)
  - אחרי כמה פעמים נקבעת חזקה
    - **לגבי אישה קטלנית**
      אביי סמך על רי"צ בר יוסף - רי"ח,
      (שחזקה זה רק אחרי 3)
      והתחתן עם חומה שהרגה כבר 2 בעלים
      - ורבא התפלא שאביי סמך על זה
        - הרי אביי אמר
          שאין לסמוך על רי"צ סומקא
          (רי"צ בר יוסף)?
        - **וגם**
          אולי רשב"ג אמר זאת **רק לגבי מילה**
          ולא לגבי מיתת בעלים?
          - הם אכן נחלקו
            גם במיתת בעלים
      - ואיך זה הגיוני שאישה "הורגת" בעליה?
        - **רב אשי**
          מזלה גורם
        - **רב הונא**
          המעין שלה גורם
          (תשמיש)
          - **ונפק"מ**
            אם ברור שלא מת מחמת תשמיש
            אז לא נכלל בספירת החזקה
            (למשל - אם מת בין האירוסין לנישואין
            אם אם מת מתאונה (נפל מדקל)
            ולא ממחלה)
    - כמי ההלכה?
      - **רב יוסף אמר לרב יוסף בן רבא**
        פעם אחת שהלכה כרבי
        ופעם אחרת כרשב"ג
        - **והסביר רבא**
          שזה כי יש סתם משניות
          לכאן ולכאן
          וזה תלוי בתחום המדובר
          - סתם כרבי (2)
            - **בנישואין**
              משנתנו לגבי אישה שלא יולדת
              שחזקה אחרי פעמיים
            - **ומלקויות**
              (סנהדרין פא:)
              מי שחטא פעמיים וקיבלמלקות
              הוא בחזקת רשע
              ובפעם הבאה כבר לא מלקים
              אלא הורגים על ידי הכנסהלכיפה
              והאכלה בשיעורין עד שכריסו נבקעת
          - סתם כרשב"ג (3)
            - **וסתות**
              קיבעת וסת של אישה ב3
            - **שור מועד**
              אחרי שנגח 3 פעמים,
              ורק בפעם הרביעית
              משלם נזק שלם
            - וכאמור - רי"ח פסק כרשב"ג
              גם בברית מילה
              ומשם למדנו גם **לאישה קטלנית**